

דמי חתימה לשנה בפולין 800 מ"פ.
לרבע 200. מחיר גליון בודד 18 מ"פ.
באוסטריה 600 כתר לשנה 150 כ" לרבע.
במשינו-סלובקיה 100 כתר לשנה 25 כ" לרבע.

ברומניה 100 ל"י לשנה 25 לרבע
מחיר מודעות 30 מ" בעד שורה
סצרה או מקומה מחיר ברכת מז"ט או
הודעת אירוסין 100 מ". האדרסה:
"Hamicpe" Kraków ul. Miodowa 22.

המציבה

Kraków—Lwów dnia 22 lipca 1921.

גליון כ"ט.

הראבא-לבוב, ט"ז בתמוז פ' בלק חרפ"א.

כי אין קפיצות בהיסטוריא ולצערנו הגדול נגזר עלינו אחרי אלפים שנה של קפיצות ועמירה כמו נר בתוך חומות הגיטה, לקפוץ כומן קטן בערך מן עמודי ה"ראשית-חכמה" אל ההשכלה וממנה אל הלאומיות. הליכה מהירה זו היא שאנו מרגישים אותה ככואנו לנשם בחיים את שאפתנו הגדולה, זו של "אחרית הימים". שתי התקופות החדשות, זו של ההשכלה והציוניות, לא נתנו דהן לעמוד כל אחת ברשות עצמה ולהשלים את תעודתן, שניתנה להן מאת ההיסטוריא בתפקידו החדש של עמנו, תפקיד של תחיה, אלא שנכנסה האחת לגבול חברתה, ומשום זה כל הדברים יגיעו, ועד שלא נמרה התקופה השניה וכבר התפזר ההיסטוריא, שנשתכנו בו בדורות האחרונים, דהן רבים מתוכנו אל מחנה הסוציאליזם הדיקטאטורי, הלכך קולות קוראים יוצאים לאלפים מתוך מחנות שונים בכתאחת ואין העם נגזר אחרים ולא נשמע להם כהונן.

אמת, שלפי השקפתנו עכשו לא היה צורך להשכלה אלא תעודה שלילית ובשללה בלי רחמים את הישן, שללה אתו גם חלק הנון מן הערכין והגורמים החיים של היהדות, אבל מעלה היתה לה, שהרגילה את העם למחשבה, עוררה את תשומת לבו במרחן נמרץ אל כל הנעשה גם מחוץ לארבע אמותיו וכמדה ידועה הלא היתה היא הבונה את המעברה הראשונה בין עולם היהודים ועולם החיים הכללי, ובמקום שידה הגיעה יצרה דוקא אצל אלה שפנו לה עורף מפני סכנת ההתבוללות הכרוכה בשיטתה, את התנאים הפסיכולוגיים אל הצורך ואז הרגישה של תחיה לאומית, אלא ששנותיה לא נגמרו ואותו הרסין מן העם, שנגזר לפניו אחרים ולא פנה עורף לעמה פנה עם נר ההשכלה שבלבבו אל תורת החיוב של התחיה הלאומית.

ובשעה שההשכלה היתה בעיקרה תנועה מחשבתית, הרי זו שבאה אחריה היא פוליטית, ובתור כו הרי כל האמצעים האפשריים צריכים לאחוז בהם, בכדי לרכוש את לב העם ולהניע ע"י אחד הכחות המשותפים אל המטרה, אלא שלב העם איננו נחפו ללכת דוקא בשעה שצריכים לו והצבור הרחב נלקה, דוקא בהרגע הגדול, באדישות נוראה, המביאה אותנו במבוכה גדולה ולבטוי אותו המשפט האמור, אבל האמנם רק דעם אשם? כאור לנשימה מתנחץ היה העם הזה כפנוק הרב וכחונך למחשבה כשרם יבא המעשה הפוליטי וזה לא ניתן לו כלל או לכה"ס כמדה בלתי מספקת.

כי הנה באים ודורשים ממנו לאומיות והוא מרגיש ע"פ ההרגל ששם זה, הבני על הרבה מושגים ועובדות פסיכולוגיות שקדמו לו, מתנגד בעקרו לזה שנקרא לפי דעתו דת וכפי שהוא משיג אותה, ואם יש מי שמבין שמושג זה לא רק שאיננו מתנגד לדת אלא להפך שהוא תומך בה, יאכה נא ללחץ חשבון לנפשו כמה עקובי ופשוטי, כמה חלופים ושנויים בנשמתו דרושים היו לו לעצמו בבדי לבא להכרה זו, ואיך זה יבאו לדרוש מאנשים לעבור מחופו האחד

תוכן הענינים.

הועידה הארצית של המזרחי. — מפני מה העם עומד מרחוק?
א. א. קופפרשטיין, קול ענות, רפאל פפר. — מתהפכות הזמן: מפני עוללים ויונקים יסדת עוז. — מדינה ומדינה ומסירה: כמראקא בפולין הקטנה: לבוב, סאנוס, באוסטריה, בהגר, בביתם. באנגליה, במצרים, בארץ ישראל, בחורו. — השכוע בכל העולם. — עיון בספרים הרשים: קוי אור, מ. בן יהודה, המלון העברי, ד"ר אברהם שברון. — מתוך מהומה ומבוכה מ. שלנגר.

הועידה הארצית של המזרחי בפולין הקטנה.

עפ"י ההחלטה, שנתקבלה בישיבת ועד המרכז תחת נשיאותו של הר"ג ר' גדליה שמלקיש שליט"א, הנו מקהילים ועידה ארצית של הסתדרות, המזרחי, לפולין. הקטנה לימי כ"ה, כ"ז תמוז ש"ז כלבוב ברחוב ברנשטיין 12 (כאולם הקהל) ותפתח בכ"ה תמוז (א' פ' מטות-מסעי) בשעה 6 אחה"צ, סדר היום: (א) פתיחה, הר"ג שמלקיש, (ב) בחירת יו"ר, מזכירים וועדות, (ג) ברכות, (ד) הפקיד המזרחי, הרב ויטלש.

ישיבה שניה ביום ב' לפה"צ בשעה 10. (א) דו"ח של עבודת המזרחי ועד קרן היסוד, קק"ל, משרד אי"ש, פדרבוש, (ב) עמדתו לקונגרס הבא: (1) עניני פוליטיקה וכלכלה, ד"ר הונר, (2) עניני דת, ר. מרגליות (ג) חנוך, הרב האגר.

ישיבה שלישית, ביום ב' אחה"צ (א) ע"ד, צעירי המזרחי, א. קופפרשטיין: (ב) חלוצי המזרחי, מ. רייך, (ג) הפוליטיקה הארצית של המזרחי: (ד) עתונאות ש. ז. יעבץ.

ישיבה רביעית ביום ג' לפה"צ בשעה 10: (א) וכתבים כלליים ישיבה חמישית יום ג' אחה"צ: (א) קריאות דו"רציות של הועדות והצבעה עליהן: (ב) בחירות ועד מרכזי: (ג) נעילה.

כל הערים שבנליציה המזרחית והמערבית מתבקשות להודיע תומי למרכז המזרחי בלבוב רחוב סיקסטוסקה 30, ע"י תלגרמה את מספר ושמות הצירים שנבחרו לוועידה.

י. וויטלש, יו"ר
ש. פדרבוש, מזכיר.
גדולי הרבנים הבטיחו את השתתפותם בוועידה.

מפני מה העם עומד מרחוק?

אפשר שיבא מי שאין סחד, דעת הצבורי לנגד עיניו ויחרון על דורנו את אותו המשפט הטמון באיזה מקום בסתרי הלב אצלנו, אלא שאין מוציאים אותו החוצה משום, ליבא לפומא לא גליאי: דול היה הרגע וקטן היה הדור, ואפשר שמאד יצדק אותו כן-אדם.

נורעים ומשתתפים לאליץ הבצע כבטול עצמם. בשיחת כל ספר וחכמה, בניתה צרכי הצבור ובכנידה באינטרס הכלל — איזה דור חכם יקום מהם? הילדים הרואים באיזו גסות-הרוח יבעטו הגדולים תדיר בכל מושגי צדק, אמונה, אמת, יושר, חמלה ומצפון — איזה מוסר-השכל יקנו להם לעולמם הבא? והבנות המביטות באיזו קלות ראש מבזבזות אמותיהן סכומים ענקיים לכל מיני מותרות ותענוגי רגע — איזו מדה טובה תקנינה לעתידן? דור חדש גדלה לנו המלחמה, חקופה חדשה ואנחנו הננו, כמו לפנינו, מורי העמים בתורתנו הקצרה: מהו שער הדור?

הייתי זה לא כבר בלודו, עיר מלאה בתי תרופה גדולים וכמובן גדולה שם רדיפת הבצע שבעתים. לאחינו חלק בראש בתרופה הלודוית, ראיתי יהודים חרדים מאתמול, שהיום כבר התנכרו לדרכי עמם; ראיתי חסידים נמורים, שלא התנכרו, שלומי אמוני ישראל; ראיתי יהודים לאומיים, ציונים סתם וציוני שני הקצוות; ראיתי גם יהודים מתבוללים, שריר מדור ההשכלה, שהצלב קרוב אל לבם יותר מן המוזה. מה שונים הם הכתות האלו אשר מרעותה! אך דבר אחד מחבר את כולם לחטיבה אחת, הצד השווה שבהם: השאיפה לבצע. ישראל נוי אחד בארץ והמטק אליץ אחר המושל בכל מרחבי ארץ. ולודו היא עיר הקודש לאיליל עליון זה, בתי התרופה והמסחר הרבים הם הם כמותו. יש בהנים וסנני בהנים ובהנים גדולים, הכל כפי העושר וכפי מספר המיליונים. אך בכלל אין הבדל גדול בין האנשים. בנוגע לאדיקות בעבודת האליץ, למסירות הנפש, להתלהבות ובטול עצמם וכל העולם לכבוד המטק האליץ הגדול והנורא — הכל שווים לטובה. בולם אהובים, בולם ברורים, בולם גבורים, בולם קדושים וכולם עושים כאימה וביראה רצון קונם הבצע, והאנשים רואים פרי בעמלם. כל מסחר הארץ מתרכז עתה בלודו, הקולטת עשרה והסנה של כל ארצות פולין.

עברתי על סוכת ממכר עתונים והנה על פני כל עתון ועתון נדפסה מודעה גדולה במסגרת שחורה, המודיעה, כי בעל התרופה הגדול לאנדסברגר מת פתאום. לא זקן היה האיש, אך לא המתין עד שירוש ממנו בעל הנשמות את נשמתו. הוא מחז ברצון על משרות הכבוד, על כל תענוגי העוהז, שהיו לו במדה גרושה והחזיר בעצמו את נשמתו למקום מחצבתה. קפץ בעד החלון ונהרג. כי זה דולרים הרבה ברבית ובעלות שער הדולרים היה עליו לשלם פי שלש ולהספיד כל רבושו. למה אני מודיעכם זאת? כדי להוציא מלב האומרים, שאין טרגדיה לעם היהודי. איליל הממון כבר יצר בקרבנו גם את הטרגדיה החסרה לנו.

בחורף שעבר שמעתי בדאנציג דרשה של הרב ר' נחום גלדמאן מהי דלברג. הוא עמל להוכיח לשומעיו, שיש לעמים אחרים מדות טובות החסרות לנו: כן דמשל לא יוכלו יהודים בזמן הזה להתלהב לאיזה דבר. 1800 שנה היה ישראל מצפה לנאוה וכך חיו וקיומו תלה בנאוהו העתידה. והנה הגיעה שעת הכושר, יש אפשרות לקרב את אותה הנאוה המקוה ומה אנחנו עושים לקרב אותה? היש מי שמתפעל בזה? והנה קרה אסון-האסונות את אחינו באוקראינה, תלמידי הצאר השחור קשרו עליהם לכחותם ולמחוזות מתחת השמים והם עושים זאת בשקידה ובחריצות נפלאה. היש לנו עכ"פ הכשרון לצעוק בראוי ולקרוא לעזרה את העולם? אי-אפשר לנו להביא קרבן, כי אין התפעלות. וזאת היא סבת החזיון, שאין טרגדיה בספרותנו. — בה דבר אותו הרב. אך עבודת הדולר מלמדה אותנו גם את הטרגדיה, ולא רק של יחיד, אלא גם של הכלל. מי שעינים לו יראה, כי יורדים אנו כולנו לשחת האקונומי. במדה שתעזרו את הדולר אלהיכם להתעלה, להתנשא ולהתרומם, כן יגדל התרבות הכלכלי, התדמו בנפשכם, כי בנפול כל הארץ מפלה טרגית תצילו אתם את נפשכם?

בימי מלחמת העולם נודונו לי אדם שרחן, שהיה כולו מלא

של הנדר אל השני בטרם הכינו מעברה הנונה: זה הפרוצס המחשבה, שאיננו נקנה אלא דוקא ע"י למוד והתעמקות ולכה"פ על ידי הצורך לחשוב ולברא איזו השקפת-עולם חדשה?

והצורך הזה אינו נברא ע"י מאמרים ונאומים פוליטיים וע"י הרי פסוקים ובשורות פוליטיות גדולות הצריכות בדיקה תמיד והעם בא-ידיעתו מתיחס אליהם בשוין-נפש, באין לו הדעת, הרצון והצורך לקחת עמדה אליהם ולענות עליהם הן או לאו.

ואין הצורך הזה נברא נ"כ ע"י שמטשטשים את תכונתו של העם ע"י ספורי-צדיקים ומופתים והזיות ימי הבינים, הנתנים להם כעתונים ציוניים רשמיים — אם בשביל בצע כסף או לשם "שקטיקה" פוליטית — נכון העם ולא ידע מה דורשים ממנו: אם לקפוץ קדימה או ללכת אחורנית.

סימן מובהק לדבר — הציוניות האמריקנית, שנבראה בין יום ולידה וברובה — גם כן בלי שקדמה לה מחשבה מסודרת. ע"כ נגלה פתאום ביום בהיר אחר, שמרחקי שמים בינה ובין הציוניות הרשמית. כי כל התסיסות והמהפכות הפוליטיות, שנעשו מעולם בתוך האנושות, בנזיות בולן על סתירה ובנין של השקפת-עולם שלמה וזו אפשרית רק על-ידי מחשבה הקודמת למעשה; המחשבה המנקרת יום יום ובכח האמת שבה היא מתוה לה יום יום דרך חדשה ללב כל יחיד חדש, וכשהיחידים המרובים נושאי דעה אחת מתחברים לצבור כן חברים-לדעה ורצון מוצק כבר אחר, הריהו כאמת יכול לפעול נפלאות.

הציוניות לא הלכה תמיד בדרך כבושה זו, לא כל הצוצריה משמיעים קולות שוים, עליה היה להמשיך את עבודת ההשכלה, אבל עם טנדרציות של חיוב, לשם בנין האומה ולשם תחייתה הרוחנית. — צריכים לחזור שוב על תורתו של אח"ע — שרק בעקבתה ברוכה התחיה הציונית-פוליטית. לפיכך גדול הרגע וקטן הדור, חטפו שקלים מכל כים מבלי לדקוק אם לבו גם עמו. לשקלים קטנים היה תביעה אחת, אבל לקרבנות גדולים כאלה של קרן היסודי והלוצים הדרושים לנו עבשיו צריכים מחשבה ועבודה שבכל — ולזה לא הוכשר העם. אם באמריקה החפשיית לא הוכשר לו עדיין — בארצות החושך, העוני והפערות, במעון הפנטזים ההסמרי של מנרשי דבוקים ומעריצי בני אדם הערצה אלקית — על אחת כמה וכמה! א. א. קופפרשטיין.

קול ענות...

קול המון בחוץ, אלה רצים, אלה נחפזים, אלה עומדים צפופים מחנות מחנות, אלה גוים לפנינו כצל במרכבות-כבוד ואלה יורדים אל ירכתי בור בית-האסירים ומלה אחת בפי כולם דו"ר או בכנויו הירועים. רוח עושים, רוח תזוית שורה על כולם — או אולי אלה הנדים עליהם ראש משונעים הם?

מי זה יכול לדבר באזני אלה על עניני הכסף, צרכי הלאום, חברה, הסתדרות, עתיד, ארץ, אומללי אוקראינה, יתומים, בעלי-מום, חולים, הנוך, הנרה! הם יביטו עליכם בעיני זכובית וענה לא יענובם. כי כולם מלאים דאגה אחרת; זה דואג שמא יעלה שער הדולר וזה — שמא ירד, ויש אמנם דואגים בין כך ובין כך, אלה שאין עוד בחיקם כלום והיוקר המאמיר מבהילם והרעב הכבד דופק על פתחיהם. אבל גורל אלה הנחשלים אינו נוגע עד לב איש ממחנות הצובאים בשוק, ובכלל אין שום דבר, שאין לו יחס ישר אל הדולר, נוגע אל לב איש. ענן החמריות שוכן על כל מושג אידיאלי לא יחדור אל המחנה, רק שאיפה אחת, מנמה יחידה לכלול: ממון! אם גם מנואל הוא בדם אחים.

ואיך יגדלו בני הנעורים בסביבה כזאת? הדור החדש, עתידנו, עולמנו הבא? אל תשאלו! הפעושים הרואים יום יום את הוריהם

הקדמונים בכל יום (ימדנו רבינו) ומסרו זאת לקטנים לליל ססח ; פסקה הנבואה בישראל ונמסרה לקטנים ; ובימינו פסקו הגדולים מלמוד תורה ומעיין בספר ומסרו זאת לקטנים. וא"כ הואיל שנמסרה כבר נס המלחמה לקטנים, אות נאמן הוא, שכבר יצאה מנר המאדע והעמים הגדולים לא יטפלו בה עוד. א"כ עלינו להתקוטט רק באותם הקטנים ולגדור בהם. ריאקציונרים, אחוזי גושנות, עד מתי תחריבו את ארצכם ותחרידו את כל העולם בשעשועיכם, שאתם רוצים להיות דוקא דומים לגדולים בשעה שאותם הגדולים כבר מאסו במעשי התעתועים ! הפספס.

מדינה ומדינה ומקריה.

בקראמא.

נסדרו פה ועדי המקומות לעזרת יתומי המלחמה ע"י הועד האמריקני. בכל עיר ישניה הועד על היתומים, על פרנסתם, על מצב בריאותם ועל מבושיהם והוא יספיק להם כל צרכיהם, על הקהלות להשתתף בשעשועים אחוזים מן הסכום, שיתן הדרד"ק. ביום ד' שיז נפתחו פה בחיכל ביהם העברי להתעמלות הקורסים העפרם להשתלמות המורים העברים, בתכנית המלומדים ישנם ענינים כללים, כמו פדגוגיה, היגיונה, פסיכולוגיה, זוענינים יהודיים ; דרכי הלמוד העברי, דרכי באור המקרא, ידיעות א"י ודברי ימינו ושכניה ועוד, המורים הם מומחים ראשונים.

קראמא, תרשני נא המערכת להעיר על תקלה רבה בחיינו הפנימיים, שאין שם אלה לב והיא עושה אותנו ללעג ולקלם בעיני יהודים הבאים מהיל וגם בעיני הדורות הבאים. — עברתי בבית הקברות פה ובלי משום שמתי עיני על נוסחאות המצבות והנה כסתה כלמה פני. כמעט כל מצבה מכילה איזה שיר בחרוזים, כאלו יש איזו הלכה או דין, שמצוה לחרות שירים על המצבות, ולפי שאצלנו כל יודע ספר מחזיק עצמו למשורר, הנה רוב השירים מלאים הבדלים מנוכחים, טפשות ועם הארצות ושבושים נסים, שתסלד בהם כל נפש מבינה ומרגשת. המשוררים ההם עושים לשחוק לא רק את הנפטרים, שאינם יכולים למחות, אלא את כל ביה"ק ואת הקהלה ומנבלים את מנהגי ישראל, צריך פעם להסביר לכל העם, שאין שום מצוה ומכיש חובה לחרות שירים על המצבות, די לחרות השם ויום הפטירה ומעלותיו של הנפטר. נוסח כזה יהיה לכבוד הנפטר ולמשפחתו, כעוד שהשירים יעשו ללעג ולקלם, על מצבה אחת בקש הכותב ההכם לבטא, שהנפטר השניחה על עניינים ופרנסה או חם וכתב : היא זנתה את כל העיר. על מצבת אשה משוגעת, שאברה עצמה לדעת, חרתה, שמתה על קידוש השם, אין לתאר ואין לספר את כל ההבלים והגזמות והשקרים והשטותים, שממלאים בהם את המצבות העבריות, הלא זה יגרום באמת, שהמשכילים יחדלו מחרות נוסח עברי על מצבה, ואפשר שמשום זה רבו כבר כל כך הנוסחאות הלוועיות על המצבות, הנה נקנה עתה ביה"ק חדש בעירנו וישנם פרנסים חדשים, יתעוררו נא אלה ויתקנו תקנה, שאין לחרות שום נוסח על מצבה עד שיובא הנוסח אל משרד הקהל לאשרו, אין זה דבר קטן, יש בזה משום הצלת כבוד היהדות.

בבולין הקטנה.

בלבוב נתפש בעצ האחוות יאן בארנובסקי, שהלך לרובנה בולין לבקש לו משכורת קלה אחרי הפסידו ממון הרבה בקלות דעתו. ברובנה משך אצלו יהודים בערמה לעשות צעם עסקים ובעברו עמם בדרך הרג שני יהודים לבו את ממנום, במקרה נודע דרכו ליהודים ונתפש בלבוב והודה.

דאגת מחר : מי יודע אם תהיה לי מחר פת להם ! פעם אמרתי לו : הנני גותן לך תוספת לפרנסתך שלושים כבר להם שלוששים יום על מנת שתגיד לי אם תהיה שקט ושאנן גם בראותך, שאולי הלהם מכל סביבתך, כאשר יתחיל ההמון הרעב לשפוט ידו כבזה ואח"כ להצית בתים, לרצות ולעשות כל תועבה ; כאשר יתגדלו נפוחי כפן בהוצות ובכל הבתים ישלטו ולעפות רעב, חולירע, דמנטריה וכפ מכות מצרים ; היפסת המלאך המשחית על פתח ביתך ? לא, לא יועיל לך לחמך הכמות !

בשבוע שעבר התודעתי בדאנציג לאיגיוניר יהודי מפליטי קיוב, איש משכיל ומגדולי היתם, הוא הזכירנו מה שהטיבו יהודי ארצו פיהודי גליציה בימי המלחמה, כאשר הולכים היילות הצאר בשבי מחנות מחנות, והיום נהפך הגלגל יהודי גליציה יושבים שזים ושקטים בעריהם ועוסקים בעסקיהם ויהודי אוקראינה מהגלגלים ערומים ויהפים בשדה וביער, בקיוב נקבצו רבנות פליטים, הרואים את ישועתם האחת במוות, כי אין עוד מי שיעזרם להיות, אין עשירים ואין עושר, אין להם ואין שפלה, העוור האחד בצרה הוא הדרד"ק, אך אין הקומץ משיבי את הארץ, אנהנו השכנים עומדים מרחוק, יש לנו אמנם זכרונות, אבל לא זכרון, לזכור את חסדי הנהרגים והגדלים של עכשו, אין יכולת לנו להתפעל.

ובמקומות המרפא בגליציה מתאספים כל המיליונרים החדשים, שהתנשאו מן האשפה, וביניהם שוררים כל מיני לוקסוס, שעשועים, בזבז, שאין לתארם, לכו נא שאולו את הכנופיה העליונה : מהן סבת חדותם ? האם עולמו היפה של הקב"ה, היער הנאדר בהדרת שיבתו, רשרוש העפאים, צפצוף בני כנף, מלמול הנהלים הנפכים מן הנבעות או מנגינות התזמורת ? לא, לאלה אין לבם הולך כלל, הממון הרב באמתהותיהם הוא ששון ישעם והוא תפארת גאון עוום, הממון המנואל כדם עניים, ואנוסים הם להוציאו במלוא כפיהם, כי מחר יעשה לו כנפים ואיננו, אכול, שתה כי מחר נמות !

כאשר מצא מרעיה את עמו מרקד מסביב לעגל הזהב, קרא : אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה, קול ענית אנכי שומע, האין הדברים ראויים להאמר גם היום כמתולות המהנים סביב הדולר ? הרעיון מנקר במוחי : האין אנו עומדים בפשיטת הרג הרוחנית, המוסרית והכלכלית כעין המשך למחמת העולם, המחזה השלישי שלה ? רפאל פפר.

מתהפכות הזמן.

מפי עוללים ויונקים יסדת עז,

נשיא ארצות-הברית באמריקה הרדינג הזמין את המש הממלכות האדירות שבועולם, לכרות ברית שכול חדש ולקבל עליהן להציג גבול לצבאותן, לנשקן והעיקר לספינות המלחמה ; עד פה חבא ולא תוסף ! שלא יתחרו וביז ולא תחפזין כל אחת לעבור את חברתה עד אין סוף, יש מפקקים כבור-לב ובטוחר כוונתו והושרים אותו אולי במה שאין בו, שכך עיקרו אינו רוצה אלא לעכב בידי היפנים, שלא יכבשו את כל היס השקט ואת אייו, אך אנכי מאמין לה שלטובה כוונתו וסימן מובהק יש לי בדבר : שלא הזמין את המדינות הבינוניות והקטנות, להודף מהודיין ומבקש מלחמות בכל עת, א"כ מסר את חכמת המלחמה ואת תשמיש הנשק לקטנים, ובאמת קצתן עדיין עורכות מלחמה ואין גוער בהן, עולם הפוך ; אדירים מושלי עולם רוצים בשלום והקטנים מתגרים ברעה, וכלל גדול יש בכל דברי הימים : כל דבר שיצא מנדר המאדע, שחדף מהיות לו מהלכים בין הבריות, נמסר לקטנים לזכרון, כגון הדל יהודה מלמוד קשת ומסר קשתו לקטנים לציג בעומר ; הדל מהחזיק בדגל גדודים ומסר דגלו לקטנים לשית ; הדלו משאול שאלת-חכם, כמו ששאלו

בהגר.

במועצת המדינה שאל הציר היהודי פאול שאנדור את המינסטר לכספים, אם כשרים הם שפרות הממן, שנרפס עליהם. הכן את היהודים! המינסטר ענה, כי שפרות כאלה לא מאת הממשלה יצאו אלא יהודים עשו זאת ואפילו אם שפרות אמתים הם, הרי הם פסולים.

בחג השבועות בא בפעם הראשונה הרב הוקן דיר לאו אף ביהכ"נ בסנדרין אחרי צאתו מכית כלאו. שנכלא שם בעליית שוא. דרשותיו בשני ימי החג היו ע"ד צער האומה המאדיארית וע"ד דפ"ן המאדיארי הלאומי יוקאי. אמנים גדולים המה יהודי הנר במלאכת נשיקת השבט.

בי"ב ממשלת פולין בבורפסט טיה הרבה לשחרור הפליטים היהודים, שהיו כלואים במחנות שבוים. קצתם כבר הושבו אל מקומותיהם בפולין.

בימי 21—22 יוני היתה בבורפסט הועידה הראשונה של אגודת הקהלות התרדות אחרי המלחמה. במקום 40 רבנים באו רק 21 ויתרם נכלעו בכבוש המשכי או מתו. לפי שהשיבות הנדלונת נפלו לסלובקיה לנחלה. הציע היור מר אברהם פרנקל, ליסד בהגר ישיבות חדשות. אגודת הקהלות תספח לאגודת-ישראל.

בביהם.

בנו של נשיא הרפובליקה המשכית בא בלויית ציר אנגליה קלרק לקבל פני חברי הועידה של הוה"פ הציוני. הציר האנגלי אמר בתוך דביו: אם אנשים כבלפור, מאסאריק, ווייצמאן וסקולוב ינעים לקיים את הרעיון הציוני, הרי הדבר בטוח ויתקיים למרות כל המכשולים, המונחים על דרכו.

הועידה החליטה לקבוע ועדה לעניני אי, שתכין חכנית עבודה העתידה בשביל הוה"פ והקונגרס. ברוב גדול נתקבלה הדישת ושאכר טינסקי לשוב להקים נדודים יהודים בא"י, שיגינו על היי היהודים רכושם וזכויותיהם. הוחלט לקבוע את פתיחת הקונגרס הי"ב בקארלסבאד ביום כ"ה באב (ראשון בספטמבר). צירי הקונגרס מארצות המזרח בעלות וואלוטא לקויה יקבלו להוצאות הנסיעה 500 כתר טשכיים כל אחד. הוחלט לקצוב לרלנציות היהודיות אצל אגודת העמים בפאריז 2000 ל"ש, 100,000 ל"ש לבנק החדש לאפטיקות, המוסד הראשון של קרן היסוד. הגיעה טלגרמה מטריאסטי, כי הפלינון משם מאה חלוצים לא"י.

באנגליה.

הצ"ט הצונדנית מודיעה, כי יש באנגליה כתה נצרית הקוראה לעצמה, 'ישראלים בריטים' והם מאמינים, כי האנגלים חנם, עשרת השבטים שנעלמו, לכתה הזאת יש סניפים בכל הארצות בטת בריטניה ובאמריקה. בימים האלה היה לכתה הזאת קונגרס בהיכל המלך ג'ון והקונגרס שלח את הטלגרמה הזאת אל מלך אנגליה: 'צירי הקונגרס של אגודת הישראלים הבריטים, שהם מורשי כל חלקי מלכות בריטניה, בהאמינם שהוד מלכותך יושב על כסא המלך דוד, מבטיחים את אמונתם למלכות ואת דבקותם החזקה בהוד מלכותך בכסאך. בפתיחת הקונגרס הגיד היושב בראש לורד ניסבור, כי ארץ בריטניה ואמריקה הן ממילא חברי האגודה הישראלית הבריטית. בכל מצבן של אנגליה ואמריקה בבחינה הלאומית, המוסרית, הדתית ובברכה השורה על מעשה ידיהן נתקיימו נבואתם של נביאי ישראל הגדולים על העם הישראלי. — לאמונת ההבל הזאת עלינו להודות, שמתחילים אלינו האנגלים ביושר ובחבה.

עתון אנגלי קתולי מתפאר ע"פ חשבונות סטטיסטיים, כי במשך עשר שנים, מן 1905 עד 1915 נכנסו 6405 יהודים בברית הדת

סאנוק. באגודתנו הציונית שורר עתה בולמוס בביר לעבודה הציונית ולתרבות העברית. אגודתנו מכילה כעת 300 חברים, מהם 150 אקטיביים, בפעם בפעם הגנו עורכים גשפים עבריים בחדרנו וההכנסות מועדות לקה"י או לקרן החלוצים. הקלוב האמטורי, שרב חבריו הם ציונים, מתפתח היטב. בכל שבת ושבת אנו עורכים שיחות ע"ד נושאים שונים. ע"י בית המקרא העממי עולה בידנו לרכוש חברים חדשים לרעיונונו. הספריה, דבר עברית, שזה לא כבר נוסדה, מכילה חוץ מספרים עבריים ויהודיים גם ספרים בשפות אחרות, ויש לה כבר חמשים חותמים. התרבות העברית תופסת פה מקום גדול הודות להוג העברי 'לוחמי השפה'. העובר ומשתדל בכל כחו להפיץ ולחבר את השוון העברית בין אנשי עירונו, גם השיחות העבריות ערוכות ע"י חברי החוג הזה. את בית הספר העברי מבקרים הרבה תלמידים ותלמידות, העושים חיל בלמוד הדבור העברי.

בזמן האחרון נתעורר גם 'המזרח' משנתו השנתית; עורכים הם קורסים ושיחות עבריים. גם ספרים מתפתחת כהוגן, אולם מורגש חוסר איש בעל מרץ, שינהל אותו וידאן לקיומו.

מאגדות הנערים מצטיינים ביותר. העברי הצעיר המכיל כחמישים נער אקטיביים, העורכים להם שיחות והרצאות והמוציאים בעצמם עתון עבריהודי בכתב הקטגורפי בשם אגודתם, והשומר הצעיר, אשר שוב התארן אחרי התפוררותו של שני חדשים. אגודת הספורט, דריפה' מתפתחת בחפזון מתמיה הודות למנהל האגרני א. טננבוים, ביום הראשון לשבוע הזה ערך הקלוב הניץ שרוך-כדור (מעטש), אשר נמר בנצחוננו.

בשבוע העבר ערכו הפועיצ באולמנו אספת מחאה על פרעות 'פ' היו וולתי הפועלי ציוניים גם הרבה ציונים. נתקבלו פה אחד החלטות הגנות.

באוסטריה.

ווינא. (י. ק.) בימים האחרונים התרבו מוויפי שטרי כסף בעירונו. עפ"ד מוויפים שפרות האונגרים, והטשכים. הממשלה האונגרית נלחמת בוויפים בחוקה ולא תחפץ לקבל את השפרות המוכאים מכאן כמענה, כי כלם מוויפים. הנוק של האוסטריים עולה למיליארד כתר, כמובן עורר הדבר רעש גדול בכל ההונים והפוליציה עובדת במרץ, לנלות עקבות המוויפים. ובמובן ידוע עלה בידה הדבר ורבים כבר נתפשו. לראבוננו רבים מהנבלים האלה המה יהודים ושונאיו מצאו מקום להתנדר בו. הרבנים דיר חיות ורימ מאירזאהן ורבני נליציה השוהים פה: הרה"ג שטיינברג מברודי, ארצק מבוששאמש, וירוחם מסאמבור הישנה התאחדו וגזרו חרם על מוויפי שפרות. בטוסם החרם, שהתפרסם בתור כרוז, נזכר, שכבר הרגמיה נזר חרם על ויף שפרות הממשלה ורבים מן הפוסקים שנו ושלשו את החרם. בכל הענין יש כמובן חוליהשם גדול והלאוי שיועיל החרם כרב או במעט.

בימים האלה היו פה לשיחה הנינות החתונות של הרביים החונים. פה, האדמו"ר משוורטקוב השיא את נכדתו לאחר ממשפת האדמו"ר בביאלא והאדמו"ר מסאדאנורא השיא את אחותו לאחר ממשפתו. החנינות הוחנו כפי המנהג כמורה בשאון גדול, החופות הוקמו בהיכל הגדול של מלון קונטיננטאל והסעודות נערכו בהיכל זופיא. ההיכלות הגדולים והנהדרים בווינא, אלפי איש השתתפו בחנים ההם. מקהלה של 41 מנגנים נגנה כל הלילה וגם שבעת ימי השמחה הוחנו ברב שאון ופאר, ההוצאות עלו כמובן למיליונים הרבה. העתון הקומוניסטי מצא מקום להתנפל על היהודים הזרים, החיים בלוקסוס מרובה ומכעיסים תמרורים את יושבי אוסטריה העניה. אהריו ענו כל שאר העתונים, כל אחד ע"פ דרכו וגדול הקצף והשטנה עלינו. טוב היה באמת לוא זכרו רבותינו אלה את רבני יעקב אבינו: למה תתראו! אין ווינא משורטקוב וסאדאנורא. וביחוד מה זאת השמחה בעת רעה כזאת, שהכל מכשים עלינו בעיני חשד וקנאה.

מספר יושבי חיפה הוא עתה 32.00 מהם 14000 מושלמים 12,600 נצרים, 7600 יהודים. בחדשי הקיץ ישה הנציבוביב בחיפה. אל ועידת הוועה'פ הציוני בפראנ הניעה בשורה מירושלם, כי משק הקה'ק קנה בצפון ירושלם מנרש גדול מאת הכהן הגדול היוני במחיר 350 אלף ל"ש. המחיר יושלם בשעורין פעמים בשנה. המנרש הזה עתיד להיות מקום המורם הראשי בירושלם החדשה ושם יבנו רחובות רחבי ידים בתכנית מודרנית.

בועידת הוועה'פ בפראנ הודיע הפרופ' ווארבורג, כי עבשו נמצאים ברשות הקה'ק בא"י 72 אלף דונאם קרקע תחת 18 אלף בשנת 1919. בשנת 1920 נקבצו לקה'ק 161,517 ל"ש. לקח היסוד נקבצו עד היום 154 אלף ל"ש. באמריקה רשמו עד היום חמשה מיליון דולר, חוץ ממיליון לאוניברסיטה. יש לקוות שבאמריקה יתנו בכל שנה 10 מיליון דולר. בפולין נקבצו עד כה 10055 ל"ש. זה עשה רושם גדול בועידה.

בהודו.

בארץ הודו אשר לאנגליה היו תמיד שני מיני יהודים: יהודים לבנים, שכאו שמה בימי הבינים מבבל ומערב ויהודים שחורים, שקראו לעצמם, בני-ישראל, לא נודע אם הם בני גרים כושים או בני תערובת של יהודים, שנשא נשים כושיות. בכל אופן היו אלה שפלים ובוזיים והיהודים הלבנים לא נתנום לבוא בקהלם ואף לא לצרפם למנין. היום נהפך הדבר. הנדיב יעקב שישון מבומבאי כונן בת' ספר ות'ת ל.בני ישראל והם עולים כבר בידיעת התורה ובהשכלה על היהודים הלבנים המיוחסים, ששכחו את תלמודם והם הולכים מתנוונים. רבם של היהודים השחורים הוא ד"ר א. מ. יחזקאל. הוא מלומד גדול, שכתב מאמרים באוצר ישראל של אייזנשטיין. הוא מנהל ביה"ס של בני ישראל ונתמנה לפרופסור לשפת עבר בכומבאי.

השבוע בכל העולם.

מפלה פנינצית רבה נחלה צרפת באויה המזרחית וכל צרפת מודעוזה ומרנישה טעם. פנמה' חדשה. היה לצרפת בנק גדול לחרושת בהינא ומצודתו היתה פרושה בכל ארצות אויה המזרחית והתפארה צרפת, כי כבשה'ל כמובן הממוני את אויה. כל עשירי צרפת ח'נא ויפן השקיעו שם את ממונם. עתה הפסיד הבנק את כל הונא. כחצי מיליארד פרנק בעסקי ספסרות וממונם של אלפי עשירים ירד לטמיון. ובאותו היום שפשט הבנק את הרגל יסדה אשכנו בנק אתר על חרבונו בחינא. — יושבי קוריאה באויה המזרחית מדרו בלוחציהם הפנים והיתה מלחמה בין הצבא והעם ונפלו מאות חללים. — מן יום 15 לח'ז בטלו בפולין ההנבלות למסחר. כל המסחר חפשי, גם אין צריכים עוד רשיון מיוחד להבנסת סחורה ולהוצאתה. חוץ מצוקר ו"ש. — ענין שלזיה נשמט עד ימי האספה. ב'נתי' יחקרו מומחים בדבר. ניכר הדבר שיראים אדירי הממשלות להכריע בדבר. — מעתה בטל בפולין המניסטרוים המיוחד לגלילות, שנקרעו מפרוסיה. אלא יקבעו שם שרי גלילות, כמו בכל הארץ. — נשיא ארצות הברית הזמין את כל הממשלות הגדולות לשלוח ציריהן לווינשטון. להועץ בדבר הנבלת ההודיינות וביחוד על הים. כי ח'פנים התחילו להתחרות באמריקה בדבר השלטון על הים השקט ובבנין ספינות מלחמה שם. ע"כ צריך להגביל את מספר מוקי הים. נשיא אמריקה רוצה ליסד אגודת עמים חדשה. — הועדה הבין-לאומית בשלזיה לא יכלה להכריע בחלוקת הארץ, ולפיכך החליטו אנגליה ואיטליה, שיתאספו מומחים תיכף בפאריז ויכריעו בדבר והמועצה העליונה תקיים את החלטתם בחודש הזה. אך צרפת הוכיתה, שזה אי אפשר, לפי שמחנה

הקתולית בכל העולם. אם הריחה הכנסיה הקתולית בבונדים אלה, העוזבים מולדתם ועמם בשביל בצע — עדיין שאלה היא.

במצרים.

בקהירו העיר הראשית של מצרים, שמספר יושביה קרוב למיליון נפש, יש רק מתי מספר יהודים, כטו אלף, אבל רוב פקירי הממשלה ופקירי המוסדות הצבוריים מהם. היהודים זנחו את התורה ודרכי אבותיהם מרוב טוב. כי כמעט כולם עשירים, בעלי בנקים, ספינות, בתי מסחר גדולים, בתי חרושת ובעלי אמניות חפשיות. לא כולם ילידי הארץ, רובם זרים: מטורקיה, מבבל, מיון, מאיטליה ומא"י. רובם ישלחו ילדיהם אל ב"ס נכרים, אע"פ שיש להם ב"ס יהודיים וכך יתנכרו לעמם. התקוממות העם באלכסנדריה נגד הזרים היתה ערוכה גם נגדם ויש סימנים, שהמצרים יתחילו להתעורר נגדם. לקרא עליהם חמם, כי כבשו את כל טוב ארץ מצרים בידם. ויש בהם הרואים את הנוצ'ר ויבקשו מנום בתנועה הציונית.

בארץ ישראל.

בבית הדין הגדול של הרבנים הרשמיים בירושלם נועדו כל הרבנים להועץ על פרוקת עול הדת של הצעירים, המחללים שבת ואוכלים טרפות בהפננה, להכעיס את בעלי הדת, נשמעו דברים מרים, שנאמרו בכאבי-לב ובקול יאוש. הרבנים החליטו להוציא כרוז, דברים היוצאים מן הלב, אל כל העם היהודי ולהפיצו בערים ובמושבות, לדרוש דרשות בדברים של טעם על ערך שמירת השבת והמזון הכשר ולערוך אספת מחאה של כל היהודים שומרי תורה שבירושלם. אשכנו נצרי מנהיג הפועלים באשכנו מסר לר'ר תיאודור ולוציסטי כתב היד של הספר רומא וירושלם למשה הס בשביל הספריה הלאומית בירושלם. החכם היהודי הזה מסר לספריה ביד עם כ"י של הס גם כ"י של פרופסור גרץ המכיל חלק מדברי ימי ישראל ש"ו.

בין חרבות אשקלון נגלה ארמון המלך הורדוס, שיוסיפוס העיד עליו, כי הוא אחד הבנינים המפוארים בעולם.

באמריקה נשלחו הלום כלי מלאכה שונים ומכונות, לחלקם לאגודות פועלים יהודים. על הכלים הוציאו אחינו באמריקה חמשים אלף דולר.

חלק גדול של הכסף הנאסף באמריקה ישמש ליסוד בנק להלוואה בשעבוד קרקעות. להקל את הבנינים והישוב החקלאי. יש תקווה, שגם הסתדרויות אחרות ישתתפו בבנק הזה בסכומים הגונים ועייז ימצאו אלפי פועלים ובעלי הון עבודהעסקים. גם הבנק הפועלים, שנוסד עתה, מוצא לו משתתפים בכל מקום. בחיפה לבדה נמכרו ת"ר מניות ואגודות שונות הזמינו קט"ז מניות. הוקם ועד זמני לנהל העסקים. כפי הנשמע הקדיש ווקפלר, עשיר-עשירי אמריקה ט"ו אלף ל"ש לאוניברסיטה בטשיקאנה לחפירות חדשות בא"י.

בחיפה התכוננה חברה בעלת חמש מיליוני פרנק ובראשה עומד הבארון ארמנונד רותשילד לשם מסחר, חברה אחרת נוסדה לחרושת מיתמרקים משמן ותמצית פרחים. נחלת הגרמנים בהר הכרמל נמכרה ליהודים לבנות עליה בנינים. על ההר הזה נפתח מלון יהודי לתיירים ולדרושי אויר צה.

מסביר המזרחית הגיעו לחיפה מ"ח איש, המתחלקים בתור פועלים במסלת הברזל ובמושבות. עוד שמונים איש מתכוננים בחרבין לעלות לא"י.

עדיין לא נודע מה טיבו של הפרלמנט המובטח ליושבי א"י. הערבים מתפארים, כי יהיה פרלמנט נמור בעל זכות מחוקק, להוציא חוקים ותקנות, והיהודים מקוים עריין, כי יהיה רק מועצה, להביע רצון העם, אך בלי זכות החלטה. כפי הנראה גם הממשלה עדיין לא הכריעה בזה, בכל אופן יבחר הפרלמנט מכל העם.

עונש מיתה להורג נפש אי אפשר היה כלל לדון בו בפועל מעולם. איך האם היתה הפקרות נותנת במדינה היהודית? דית דין ולית דין! ואיך אפשר לעמוד במדינה, שהנכרי והאשה פסולים לדין ולעדות ולשבויה ובאי החדשה הרי צריך לתת חוק אחד ומשפט אחד לנו ולתושב ולאזרח הארץ, כמו שנוהג גם התורה שבכתב, אבל התושבע"פ לכאורה מתנגדה לזה, את כל אלה מברר המחבר ומראה, שאין סתירה ואין קשוי, צריך רק לדעת את התורה ואת דברי ימינו בארץ אבותינו והכל מתישב היטב.

בענין כולו חייב — וכאי עמל המח' אנסם לישב את דברי רב כהנא אלה באופן מתקבל על הלב, כי במשפט שחייבו השופטים פה אחד את הנידון בודאי צורך פוליטי היה בעיניהם. אבל האם בכל משפט אפשר לתלות טעם פוליטי? והרי מעשים בכל יום שיחייבו שופטים פה אחד את הנאשם, לפי שאין להם שום ספק בדבר ואיך אפשר לזכות דוקא נידון כזה? יותר נראה שאע"פ שהרמב"ם קבע זאת להלכה לא התכוון כלל רב כהנא להנידן זאת להלכה, כי בימיו לא היו עוד דיני נפשות לישראל. אלא אמר להרד"ם בעצמא, כעין אנדרה, שאין צורך ממנה, כמו שאמר התנא: כל המלמד את בתו תורה כאלו מלמד תפלות ורק פתאים יראו כזה הלכה פסקה, הוא לא התכוון אלא לנומא, תרע, שאלמדי היו דברי רב כהנא הלכה פסוקה היה דין חשוב ועיקרי כזה מובא כמשנה ולא היו התנאים מניחים אותו לאמוראים.

בפרק רופאים ורפואות בתלמוד העלה להלכה, שאין איסור לרופאים לנתח גויות מתים, כדי להתלמד, כי אין זה בגדר הנאה ובפרט שאין איסור הנאה במתים נוהג אלא אחר הקבורה, והיו דין חשוב מאד וראוי לפרסמו בין רבני אי, שרא יעמדו לשטן לרופאיו ולתלמידי האוניברסיטה בירושלם אם יצטרכו לנתח מתים, כדי להשתלם בחכמת הנתיח, בנוהג כבר נרמז ההדיוטות כמה פעמים קמרוג גדול על ישראל, שהם מוסרים נפשם להציל כל מת מנתו, כאלו היה זה לא מפורש בתורה ושונאיו כבר נרשו כמה פעמים את התלמידים היהודים מן הפרוסקטוריום בקראקא בטענה, שאין להם רשות להתלמד בנתח מתים נצרים, הואיל שאין היהודים נותנים לנתח לעולם מת יהודי, ובאמת אין שום טעם לחומרה יתירה זו.

בכלל אוצר בלום הוא הספר הזה ומי יתן ויראה המחבר ברכה בעמלו ויוכל להוציא את תורתו הברורה לאור, ללמד תועים בינה, מ. בן יהודה.

המלון העברי. מלון שמושי עם ציורים מאת יהודה נראובסקי ודוד ילין. יפו תרע"ט.

לא בלשן אני ולא בן כלשן. לכן לא אבוא בזה בבקורת פילולוגית-מדעית ולא אדבר בכלל על-אדות המעלות והחסרונות הלשוניות שבמלון זה. בטח יבאו המומחים ויבקרנו לפי קנה-מדת מומחיותם. קורא פשוט אני, ורק מה שהתבוננתי במשך הזמן הקצר, שהשתמשתי במלון הזה, אותו אציע לפני אלה הרוצים להיות קוראיו, בלי שום פרטנסיות, בתור הדייט אעיר את הערותי, הנוגעות רק לפרטי סדורו, בשכיל הדיוטות.

והנה שם המלון הוא, המלון העברי בה' הידיעה, כמדומני שיש מין התגדרות בה' זה, כלומר: אני הוא, אני ולא אחר: ואפשר שפועה אני בפירושה, ושונה הוא המלון הזה מחבריו הרגילים, בזה שנועד בשביל עברים וע"כ אין בו חרנום לשפה אחרת (חוץ ממונחים מעטים, שבא חרנוםם בארבע לשונות בתור הערה בשולי הנציץ). לעומת זה ישנן בו הרבה תמונות, המורות את משמעות המלה — דוקא בנוגע לזה יש לערער על סדורו ביותר, הואיל שנועד בשביל עברים, היינו בשביל אלה היודעים כבר להשתמש בשפה הזאת, (כמו שישנם כאלה בשפות אחרות). למה לו להביא למשל תמונת עינים או סוס וכדומה? מי שאינו יודע מה זה עינים וסוס הן לא ירע להשתמש במלון כזה, והרי למשל לכתוב שנה או סנטר

שר הצבא הפר עומד הכן להתנפל על הארץ ולגרש את החיילות הבין לאומיים, אם תצא הכרעה לא לשובת אשכנו וגם הפולנים לא יחשו ותקום מלחמה חדשה. לכן אין טוב כיראם להגדיל תחלה את החיל הבין לאומי דשמור על קיום ההכרעה. — אסקוויט וכפסור ג'רו סור, שאנודת, העמים במלה מאליה, כי אין הממשלות רוצות לשלם לה לצרכיה כאשר חושט עליהן. עתה התחילו מביטים אל האנודת החדשה, שאמר נשיא אמריקה פיסר, — בעתון הרשמי בווארשא נתפרסם, שמעתה על כעדי קרקעות בפודין הקטנה להוסיף 900 אחוים ממאה על סט הקרקע. זאת אומרת הוספה חדשה רבה על הדירות.

עיון בספרים חדשים.

קרי אור. תוכנו חקרי הלכה במשפטי הישוב המדיני בארץ ישראל ומאמרים שונים בהרכה מקצועות התורה ודברי ימי ישראל. — חוברת ראשונה, כוללת: (א) יסוד המשנה ועריכתה; (ב) בתי המשפט בא"י; (ג) כולו חייב — זכאי; (ד) רופאים ורפואות כתלמוד; (ה) משפטי גר תושב; משיח לישראל. ממני ראובן סרגלית, לבוב תרפ"א. סימן יפה ומשמח הוא לתנועת התחיה הציונית, שהתחילו כבר חכמי התורה למפל בכל כובד-ראש באותן ההלכות הנוגעות לישוב מדיני גדוד ומסודר של ישראל בארצם, כי בתחלה העלימו הרבנים, אפילו אותם הבקאים בהיות העולם, את עיניהם מכל התנועה ונהגו בה קלות-ראש כמו כלפי שחוק ילדים, ואמנם לא יכלו להתחכם באופן אחר, כי רבנים הנם מטבעם קשים לשמוע ואין להמיה כלל על התנגדותם בראשונה לצינונות וגם על הרמס, מן היוצא מהכלל אין לשאול. בכלל מובן היתה נקודת-מצבם ואין לחשוד את כלל הרבנים בסחר מפני הפסד ההגמוניה וההשפעה, אך מעט מעט כאשר פג החרוש שבדבר, יתישב גם על לבם והמה ישאפו להיות העומדים בראשו, כאשר עינינו רואות בתנועת שא"י, אין להונותם בפענוט מי שפרח בשבת, כמו שלא נטרו קדמונינו בזמן ב"ש שנאה לעזרא ונחמיה, שלא נודדו אבותיהם לעלות עם זרובבל והני זכריה ועזר רק בדור שלישי והכל חזקן עלה בסוף ימי ב"ש ונתקבל דנשיא.

בכל אופן אין הדברים נאמרים על מחברנו הנכבד, שאינו חרש כלל במחננו, אלא על שאר הרבנים ועל המחזה כשרוא לעצמו, שמתרבים בזמן הזה ספרים של חכמי התורה ממין זה הנושאים ונותנים בענינים הנוגעים לישוב יהודי חדש בא"י, המחבר אינו רב ולא מורה הוראה, אלא סתם ח"י גדול והנהג דעות מקוריות ומגלה תעלומות חכמת התורה, מה שנעצם מעיני חכמי ישראל שקדמוהו ומקום גדול הניחו לו להתגדר בו, אור בהיר מאיר, המחבר בפרקו הראשון למשך על השאלה מה הניע את ר' יהודה הנשיא לכתוב את המשניות, מה שאסור היה על פי הלכה קדומה? הטעם עת לעשות וכו' אינו מספיק, ואנב הוא מגלה עינינו באופן מפליא ומפתיע על אופן סדור המסכתות וא"ו, דבר שנתקשו בו קדמונינו ותרצו רק בדחוק והוא מצא את המפתח, שהוא ממש ביצת קולומבוס, הוא מוסר לנו את הטעם האמתי על חוסר מסכתות על דיני מילה, ציצית, מזוזה, ס"ת, חנוכה, שהם מקצועות עיקריים בתורה הנהגת בזה"ו, הטעם פשוט כל כך ומתישב על הלב עד שנתפלא על קדמונינו ועל חוקרי התורה ומבקריה בזה"ו, שלא עמדו עליו, ראוי לכל בן תורה ולכל הרוצה לדעת את קדמוניותנו לקנות את הספר ולחזק ידי המחבר, שיוסיף להרוות צמאוננו ממעינות חכמתו המקורית.

בענין בתי-הדין בא"י הוא מברר ע"פ מקורות ראשונים איך היה אפשר לעמוד בכללי ההלכה, שבין אדם לחברו, שאין בהם למשל כל עונש על נזל אחרי שהוא לאו הניתק לעשה וגם עונש ארבעה וחמשה לנזבה נוהג רק בעדים והתראה ובגנבה אין עדים אפשרים וכן

הנה החורף ממשמש ובא, הימים ימי הסליחות. אמנם ביום עוד תחמם השמש הרפה קצת, אך הליחות קרים כבר, ואם גם ברחת כבר, מי יודע אם לא ידיכוך הרוסים בדרך, ואז עוד רע יותר. פה איך שיהיה, הנך לכל הפחות בביתך, בתוך ד' אמותיך שלך, אך בנכר עוד רע שבעתים, אפילו מקום להניח את הראש לא תמצא. ומנקרת הדאגה, הפחד מוצץ, ואין עצה, ואין מוצא, מה לעשות, הוי מה לעשות?

היריות מחירות את הארמה ומניעות את אמות הפסים, ואת השמשות תפיל ארצה. הכל יודעו, ינוט וירעד מסביב, הנשר שעל הסאן התפוצץ בירי האוסטריים; תחבולה אחרונה, לעצור בעד הרוסים המתדחקים וחוזרים. עוד יום או יומים יחיו מעמר אצל הסאן, בכרי לאפשר את הנסיגה, אחרי כן יברחו גם הם, והרוסים ינסו, ויורעים אנשי הצבא המעטים אשר בעיר לספר נוראות מן אכזריות המוסקולים, ואלה הקוזקים בפרט... וכאזיך תשמע את כל זאת, ובעיניך תביט, הדבר אין בפיך מבלהות אימים — — — — —

הכל בורה, אף אחר לא ישאר בעיר, כל אחד לוקח לו חבירה, זה כר וכסת, וזה מנוורת הכסף של שבת, זה לובש ארבע כתנות וזה שני מעילים ושתי מנבעות. וזו ארבע שמלות, זו על גב זה, והכל מתוך בהלה, ושרוף הדעת ובכי עצור הנוק. מהפכה בכל את מה שאפשר לכתחילה — לוקחים, והשאר נשאר מפור ומפור, על גבי המטות הריקות, על הרצפה, על השלחן, על הכסאות, תבות הארנו בולטים ומוצאים לפני, ועליהם תלויים מדבוישים שונים, ולבנים קרועים מעט. ובין כך מתנבזות היריות עוד יותר, וגדמה כאלו עומדים כבר התותחים המרעישים עולמות, מאחורי כתלי הבתים... החבילות עמוסות כבר על הגב, והציאה המטרפת החלה, נושקים את המזוזה, שהשאירות בתור שומר נאמן. עוד פעם אחת תנוח העין הרמובה על הדירה החביבה-עלובה, שנעשתה באותה שעה יקרה שבעתים פרץ הבכי הכבוש ביתר עוז ומרי, בכי משפחה גולה, העוזבת מקום משכנה מיראת חיות-אדם ודולכת לאשר יהיה הרוח ללכת...

ומבלי גם נעול את הדלת, יוצאים כל בני-הבית לדרך, בלי דעת לאן, ובאין משרה, הלך ובכת הלך והתיפת, הלאה-להלאה! נשכח כל העו, ככל הזמן, אין היום, ואין מחר. רק צער גדול עמוק, ועלבון, עלבון רב, ומציאות שוממה עכורה, ועל הכל — פחד, פחד, פחד! — — — — —

הנני מברך מקרב לב ונפש את ידידי החביב הרה"ח מרה יעקב אבינור להתמנותו לרב ראשי בדרוהוביש.

ישראל לינקר — מיראוא ואלאסקא.

מקרב לבנו נביע ברכת מו"ט לחברנו מר שמואל ויינוויל פה לחתונתו את מרת רבקה ראב"י עתידים מאושר!

אליעזר ווייצמן ראש ועד הח' ביקור חולים ביאסלא בשם הועד.

ברכת מו"ט מקרב ולב עמוק לידידי מר נפתלי האלפערן פה לבאו בבית הנשואין עם מי איידעל רוקח מלבוב, יכהו ה' לראות קיום שאיפותיו!

ברכת מו"ט ועתיד מאושר לחברנו סגן הנשיא מר מאיר ראזענבוים לחתונתו עם מרת שיינדל ווייסבערג. חברת הישר ברישא.

ברכת מו"ט לבבית וגאמנה ועתיד מאושר לחברתנו הנכבדה מרת חמדה בומבך לאירוסה את מר מרדכי אייזנשטיין.

הועד של הסתדרות עבדיה בפרמישלא.

ברכת מו"ט הנני מברך את אחותי מרת דינה שענקער ואת חתנה מר אבינור לויסער לאירוסם.

משה שענקער — יבורנה.

לא הראה כל תמונה, בעוד שדרכים ידועים יותר הראה, למשל תפוח. אנקור הוא מבאר עברית. מין צפורי ומביא גם את תמונתו, ואינו מתרגמו, ושום בן אדם לא יכיר בתמונה איה מין צפור הוא זה, בעוד של שו"ף הוסיף אל התמונה גם תרגום בארבע לשונות. ואותם התרגומים עצמם הציג גם אצל פנע, שם נרף לשו"ף בלי תמונה ובהכפל הבאור (בשנוי קצת). באופן דומה לזה התנהג במלים פטריה וכמה והכפיל פה, חוץ מן הפירושים וחוץ מן התרגומים, גם את התמונות. ולמה הכפל הזה תחת להביא הכל רק אצל אחד השמות הנרדפים ולציין אצל השני: ראה ערך פלוני, הלא מלון של כים הוא וצריך לקצר. ואם נאמר, שכוונתו של המחבר היתה, שלא נצטרך לעצער, איך מפני מה לא עמד בעקבותיו ואצל סקלורה למשל ציין כהוגן: כלב הים, ראה שם ועוד כאלה? אצל לטאה היא מביא: מין שרץ ותמונה ותרגומים ואינו מזכיר כלל את השם הנרדף זחלית. שאע"פ הוא מבאר: מין שרץ בעל ארבע וכו' לטאה ומביא גם תמונה.

ועוד אופן אחר של אי-עקביות כדאי להזכיר. אצל לקטיק, שאותה הוא מבאר ענף-חורף, הוא מביא אותה התמונה שהביא אצל גררה, שאותה באר: ענלה כלי אופנים על השלג, מבדי להזכיר את השם האחר אצל השני, אצל חרוט וחורדות מביא הוא תמונות שוות, אבל הבאורים שונים הם במקצת, מה שאסור בהנדרות של גרמים הנרדפים. אצל חפושית מביא הוא תמונה בלי תרגום, שיכיר בה כל איש את שרץ-העוף מאיקאָפּער, אבל הפירוש העברי מכחישה, כי הוא מבאר שרץ קטן שחרחר והמאיאָפּער הלא הוא חום.

דוגמאות כאלו אפשר לאסוף למאות, כוונתי בהערותי אלו היא רק להביע את צערי על שהספר החשוב הזה נסדר באותה אי-עקביות, אי-שכלול ואי-זהירות, הנהוגות לראבוננו ברוב עסקי קודש ועסקי-כלל שלנו, עושים, חוטפים ועושים, חוטפים ומחברים, חוטפים ומוציאים לאור, בלי רגש אחריות, זה דבר מוכן וזה דבר רע, אבל אין איש שוקד בכבוד-ראש, בזהירות ובדיוק הנצרך לשכלל הדברים הפעוטִים, הצורה והסדר, שדוקא עליהם מיוסדים תמיד טיב הדברים וערכם, ואנו תמהים אחיך: מפני מה עדיפי רוב אין הדברים הנחולים עולים אצלנו יפה? פשוט הדבר: מפני שמדולים בדברים הקטנים, בצורת הדברים ובדקדוקיהם ואין שוקדים לעשותם כהוגן. צריך עוד להעיר, שבנגוע לחיצוניות של המלון, ליופי הדפוס, והתמונות וכו' אין לערער עליהן.

ד"ר אברהם שבררון.

משה שלאנגר.

מתוך מהומה ומבוכה.

(רשמים משנת תרע"ד).

(סוף).

מתחלה נשמעו היריות רק בלילה, ולסרונין, אך כעבור שנים שלשה ימים, תכפו היריות, ונשמעו גם ביום, לאט לאט התקרב הקול הקלוש, וההד העמום והאטום-חנקן נתבהר יותר ויותר, ושאונו הלך וגדול, הלך ורב. נודעו האויר מן המועקה הכבדה, ורעדו השמשות בחלונות, וגדמה כאלו איה נושים גדולים ושחורים-קתים, מתקוטטים אלו עם אלו, ואומרים להכחיד הכל... ובהתגבר היריות ובהתחזקן, גבר ועצם הפחד עמקו, לברות, לברות, לברות, שאיפה זו מלאה כל לב יהודי, אך לאן לברות, ואיך? הרבבת עובה את העיר, ועלון מאן דבר שמית. נשארה עוד בחירה אחת, ללכת ברגל, אך ער לאיזה מקום תגיע ברגל? האם חלשה, הילדים רכים, וצר מאד לעזוב את מעט הדלות' לאחרים.

בית מסחר הספרים של

L. Fortgang, Kraków Krakowska 33.

ספרי הוצאת שטיבל.

מק.

900	התקופה ערך ע"ה פרישמן. ספר ד', ה', ו', ח', ט', י' כל ספר
150	שירי אנקריאון. תרגום שאול משרניחובסקי המחיר
230	איפניניה בשורים מאת נשה. תרגום יעקב כהן .
200	פואמות דרמטיות פושקין . ישמעלוביץ .
125	הנסיכה בהרי הרץ הינה . " .
340	גבורים ועבודת גבורים קרליץ . אינהורן .
300	כאש ובחרב. חלק א' שנקביץ . פרענק .
320	. . חלק ב' . .
320	. . חלק ג' . .
240	. . חלק ד' . .
120	ממעמקים וילך . פרישמן .
140	מניפה של לידי וינרמר וילך . טביוב .
160	חשיבותה של רצינות . . .
130	מיתה שניצלר . יקבוביץ .
170	האחיות ופרמן . .
110	רבי שלמה נגיד שלום אש . מ. שפירא .
275	אינבורג קרמן . דוד צמה .
190	האויז. חלק א' . . הפשמן .
700	שכול וכשף. ספור ברנר .
600	היי אדם: ילדות שלום-עליכם . ברקוביץ .
600	. . נערות . .
600	. . בחרות . .
320	אירידיון קרשניסקי . בן-אברהם .
180	מחמה ושלום. חלק א' מולשטוי . טריווש .
160	. . חלק ב' . .
170	. . חלק ג' . .
150	שגש אחיות. דרמה ציחוב . בן-אברהם .
220	י"ן כריסטוף רומן רולן . ה. ייבן .
240	פן מדיאוש אדם מיצקביץ יוסף ליכטנבוים
260	פילוסופיה של אמנות מאת הפוליט מן
700	הדמיון היוצר. מחקר פסיכולוגי מאת ת. ריבו דיר נ. טורוב
300	תמונת דוריאן גרי . אוסקר וילד . ה. טביוב
700	כתבים נבחרים . פטר אלטנברג נ. שופמן
150	ויקטוריה קנט המסון פ. נינובורג
100	האגלים האדמים . ס. אובספילדר .
800	ביערות פולין, רומן . י. אפאטוש . מ. ליפסון
225	חזון התשבי מאת יעקב כהן המחיר
140	הקדושים, סמפניה . . .

ובעד המשלוח 5 0/0

קטלוגים אינם נשלחים לפי שעה.

נמצא למכירה

המלון הפולני-עברי

מאת י. נוסבוים ול. דררה.

מחירו 250 מרק מנוקד. למי"ס ולמורים רבט חנוך

Wyd. J. Nussbaum, Kraków, Miodowa 19.

סוכנות "המצפה" ביוגוסלביה היא

Z. Segal Brdo-Dzamija 4

Sarajevo (Bosnia)

קונקורו.

לבית ספר העממי העברי מת"ת (מציון תצא תורה) בלבוב מתבקשים

מורים ללמודים עבריים

(1) ששמש נודעו כבר בתור מורים בב"ס

(2) התנהגות ברוח המסורה.

בקשות בצורה תעודות מתקבלות עד סוף חודש תמוז תרפ"א על פי הכתבת Stow. „Mitet“, Lwów, Sykstuska 30.

המצאה חדשה.

אבן המרפא החדש החימי. רפואה הוא ברוק ומנוסה להסיר את זעת הרגלים. המחלישה את הגוף והמרקבה את הפחמקאות וריח רע נורף ממנה. הוא מועיל בשח ואס לאו מחזירים את הכסף. קופסא אחת מספיקה להסיר את הזעה כגול במשך שלושה ימים. מחירה עם פורטה 25 מרק. בסימנות הנחה.

Chiel Beck ul. Grodzka 9 Jarosław.

קונקורו.

בקבלת משרנוביץ (בוקובינה) פנויה משרת שיץ (קאנמאר או אבערקאנמאר). על הרוצים במשרה הזאת לשלוח תעודותיהם על בשרונם. ידיעותיהם העבריות והכלליות. דרושה גם היכולת לקרוא בתורה בצבור. הצעות ערוכות אל ראשות הקהלה צריך לשלוח ביחד עם התעודות והודעות ע"ד שמוש במשרות עד כה עד סוף יולי ש"ז. התנאים כפי ההשואה. הזמן יוזמנו רק חונים מוכשרים נמורים בעלי תעודת מובהקות ורק לאלה יוחזרו הוצאות הנסיעה.

ד"ר שטרובר.

Vorstand der Isr. Kultusgemeinde in Czernowitz (Bukowina) Heinegasse 3.

בשרש שפות.

בעברית, פולנית וגרמנית יוכל כל אחד לבוא לידי שלמות גמורה בעזרת מכתבי ההוראה הידועים. 32 כתבים לשפה העברית, 32 לפולנית, 10 מכתבים לגרמנית. מחירים שר עשרה מכתבים — 275 מרקאות, של קומפלט בן 32 מכתבים — 820 מ.

השפה. ספר למוד שפת עבר לבוגרים בתרגום המלים היהודית, פולנית וגרמנית, מחירו 150 מ.

לחומי רש"י 25 מ. להוסיף 5 אחוזים דמי משלוח לכל הזמנה.

בחזק לארץ יש להוסיף על המחיר 10 אחוזים שכו משלוח.

להזמין בכל בתי מסחר הספרים או ע"י.

S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.